

LA TRANSICIÓ PRIMÀRIA SECUNDARIA: un repte i una necessitat

**Quim Canals Rodríguez.
Professor d'ensenyament secundari.
ICE DE LA UAB.
Març de 2003**

Context, demandes i pressió social en aquest moment sobre l'escola.

- Hi ha una crisi en la funció assignada socialment a l'escola. Aquesta demanda que s'interpreta de forma contradictòria: **EDUCAR o INSTRUIR**. D'una banda la família, cada dia més, delega funcions educadores que fins ara li eren pròpies i, a la vegada, continua exigint uns estàndars instructius cada vegada més amplis. Aquesta situació provoca una percepció que comença a qüestionar la "qualitat de l'escola" per no donar resposta a les expectatives de les famílies provocant **una crisi de confiança** en aquesta, en especial en la pública, per la qual cosa se instal·la la **IMATGE DE FRACÀS**.
- Un altre focus d'inseguretat és la situació social de crisi i desconcert **al voltant dels adolescents** i que es molt preocupant per a la família. La demanda dels pares es concreta en una forta exigència de **seguretat**. Hi ha **por**: *als canvis, al control, als companys*. Hi ha una percepció, **intencionalment fomentada**, que l'escola privada concertada dona més seguretat.
- Aquestes són manifestacions d'un conflicte que es viu a l'escola i que està creant una situació de neguit, desànim, desencís,... entre els professionals, però ha de quedar molt clar que el conflicte és global. Estem en un període en el qual la nostra estructura y arquitectura social està en crisi i no és una crisi del sistema, és la **CRISI DEL SISTEMA**. La situació de l'escola és una manifestació més d'aquesta situació de la societat.

La percepció de les transicions entre nivells educatius.

El temps d'escolarització s'ha ampliat i la base social de l'alumnat escolaritzat, afortunadament, també s'ha ampliat. Davant d'aquesta nova perspectiva hem de considerar que:

- L'escola – l'institut- la universitat tenint el mateix subjecte educatiu i els tres nivells educatius estan desconnectats..
- Totes tres organitzacions tenen i generen una quantitat immensa d'informació sobre els alumnes que són incapaces de col·lectivitzar.
- Dins de cadascuna de les organitzacions hi ha transicions parcials. De vegades són deficientes (*INFANTIL-PRIMÀRIA*), (*ESO-BATXILLERAT*).
- Si aquesta informació es canalitzés el procés de formació de l'alumnat seria més eficaç i més eficient i una conseqüència que seria molt important: milloraria la percepció social del sistema.

Per aquest motiu els nivells obligatori d'escolarització han d'abordar aquestes transicions des de la perspectiva d'afavorir la incorporació de l'alumne al nou nivell.

Problemes implícits

Però aquesta transició no és una qüestió senzilla i exempta de problemes existeixen uns problemes que cal conèixer i abordar-los de forma eficaç:

- **el desconeixement entre les diverses etapes:** *del currículum, de com s'organitza l'alumnat i el professorat, dels hàbits, dels procediments bàsics, del treball amb les actituds,... de les etapes on es produeix la transició.*
- **la inseguretat i la desconfiança entre el professorat de les diferents etapes,** *existeix un important grau d'inseguretat en el nivell anterior. un certa percepció de superioritat per part del nivell posterior.* No hem arribat a

la conclusió que les nostres funcions poden ser diferents però **necessàriament complementàries**, ens necessitem mútuament.

- **els tòpics que s'assignen a cada etapa. A primària:** sobreprotecció , ser mares/pares, permissiu , excessiva funció formativa i poca instructiva. **A secundària:** desprotecció , distant, reglamentista, rígida, de donar més importància a la funció instructiva que a la formativa,... Hem de deixar de banda els tòpics i els prejudicis professionals i entrar en una dinàmica de reconèixer que tots són professionals que treballem amb el mateix objecte: l'alumne.

La percepció dels pares/mares de la transició primària – secundària

Uns dels canvis que ha comportat la LOGSE, i que socialment ha creat desencís, fins a extrems incomprensibles, és la incorporació dels alumnes als instituts als 12 anys. Aquests canvi, a les famílies els hi ha provocat un conjunt de percepcions que no s'ajusten a la realitat però que estan ací i amb elles hem de treballar.

- La percepció d'aquesta transició no és bona, els angoixa, els fa por.
- Els medis de comunicació donen una imatge distorsionada dels centres de secundària: violència, descontrol, drogues,...
- Una escola primària que els sembla molt accessible: *EXCESSIVAMENT*.
- Una secundària que, en comparació amb el tracte de la primària, sembla *DISTANT I EXCLOENT*.

Malgrat aquests inconvenients **és fonamental** actuar sobre la percepció dels pares: *SÓN ELS USUARIS*.

Dificultats de la transició primària – secundària

A l'hora d'abordar la transició entre centres de primària i secundària s'ha de tenir en compte que:

- No és senzilla, **és complexa** i té moltes visions possibles.
 - ASPECTES CURRICULARS.
 - ASPECTES FORMATIUS
 - ASPECTES ORGANIZATIUS
 - ASPECTES RELACIONALS: *IMATGE DE CENTRE*.
- **No consisteix únicament en un conjunt d'acords, és un procés gradual, planificat i permanent que HA D'IMPLICAR GLOBALMENT ALS CENTRES ,i a mig termini, ha de generar, centres vinculats pedagògicament.**
- És important veure en què coincidim sobre la visió de l'alumne, però **és més important es trobar les causes d'allò en què discrepem. Potser un procés enriquidor per ambdues organitzacions.**

JUSTIFICACIÓ DE LA NECESSITAT DE LA COORDINACIÓ ENTRE NIVELLS

- **Per a l'alumne**

És un dret i ell ha de ser el centre de tot el procés.

- **Per al professorat**

No desapropiar l'esforç i el coneixement recollit de l'etapa anterior. *És un gran patrimoni.*

Iniciar la nova etapa de la manera millor adaptada als alumnes, tant individual com col·lectivament.

- **Per als centres:**

Garantir una incorporació controlada d'un nou alumnat.

Planificar de forma adient els recursos del centre i preveure les necessitats específiques amb temps.

No és una cosa d'un dia sinó que és un procés gradual: **PLA D'ACOLLIMENT**

- **Per als pares**

Ha de ser l'altre nucli fonamental de la nostra actuació.

PRINCIPIS DE LA TRANSICIÓ ENTRE ETAPES EDUCATIVES

- **Coneixement mutu**
- **Consens**
- **Confiança**
- **Gradualitat**
- **Postura global de centre**
- **Implicació de tot el professorat**

OBJECTIUS DE LA TRANSICIÓ ENTRE ETAPES EDUCATIVES

- Donar continuïtat i coherència al sistema.
- Inserir l'alumnat amb les millors condicions possibles. *Tant Individualment com a col·lectivament*
- Fer el trànsit el menys problemàtic possible per a l'alumnat.
- Rendibilitzar les accions docents d'ambdues organitzacions.
- Donar seguretat als pares/mares.
- Unificar missatges de les dues organitzacions.
- Oferir una imatge de qualitat de l'escola pública.

Problemes de la gestió de la informació

Davant del desconeixement dels nivells educatius apareix com primera necessitat: la INFORMACIÓ. Ara bé s'ha de tenir en compte que la informació sense una bona **gestió** es converteix en un problema. Aquesta gestió comporta:

- *elaboració = burocràcia.*
- *distribució - aplicació,*
- *forma de transmissió: oral – escrita*
- *en qualsevol moment – institucionalitzada*

Altres aspectes ha tenir en compte

- La tipologia d'informació que pot ser significativa i significant.
- Les demandes i les ofertes d'informació des dels nivells educatius
- La gestió de la informació en cada nivell educatiu
- Les formes de transmetre la informació.
- La classificació de la informació: *reservada, restringida o totalment pública*.
- La rellevància de la informació, (*que entén cada organització per rellevant*).
- Necessitat de temps per: *elaborar, fer el traspàs i gestionar la informació*.
- Els períodes on es fa aquesta transmissió. Els actuals períodes són molt problemàtics: juny i setembre.
- L'administració no possibilita aquest procés amb recursos.

En conclusió:

Hem de considerar que som dues organitzacions, dues cultures, dues maneres de fer,... **i el mateix alumne.**

Prendre consciència que estem en un mateix sistema. No som compartiments estancs.

Hem de col·laborar, complementar-nos, coordinar-nos des d'un plano d'igualtat entre professionals i amb una metodologia de consens.

ESTADIS DE COORDINACIÓ.

- Primer Estadi: **CONEIXEMENT**
 - Segon Estadi: **ACORDS**
- Tercer Estadi: **COORDINACIÓ I CO-PLANIFICACIÓ.**

1r. estadi

Coneixement curricular: *Com i amb que es treballa. PRIORITZAT*

- coneixement del currículum de primària des de les àrees de secundària. (*Criteris, sistemes i formes de comunicar l'avaluació*)
- coneixement del currículum del 1r cicle de secundària des del cicle superior de primària. (*Criteris, sistemes i formes de comunicar l'avaluació*)

Coneixement d'exigències a nivell d'hàbits i actituds i normes.

- des de secundària: les normes de primària. *Acció tutorial.*
- des de primària: les normes de secundària. *Acció tutorial.*

2n estadi

Acords concrets mínims entre els centres de primària i els de secundària relatius a:

- hàbits
- actituds
- determinats procediments (agenda, ús de material, etc.. atlas, calculadora.)

tot respectant les diferències que puguin donar-se entre centres i amb l'objectiu **d'anar preparant a l'alumne per a un canvi progressiu.** **AIXÒ NO IMPLICA QUE CAP CENTRE ES SUBORDINI A L'ALTRE.**

3r. estadi

Acords relatius als temes i continguts curriculars entre les diferents àrees.

Aspecte necessari, però complex perquè:

- no ha de significar la subordinació d'un centre a l'altre.
- requereix temps i coherència interna (posar-nos d'acord)

no es pot fer tot de cop, s'ha de fer àrea a àrea (primer les instrumentals). **S'hauria de començar pels continguts PROCEDIMENTALS.**

TIPOLOGIES D'INFORMACIÓ

1r NIVELL Equips de gestió dels centres.

COORDINACIÓ INSTITUCIONAL

- Processos de matriculació i gestió administrativa.
- Processos d'informació a pares/mares i alumnes.
- Fixació de **planificació, calendari, objectius i responsables** de cada organització.

2n NIVELL Coordinadors/es

A NIVELL GRUPAL D'ALUMNES:

- característiques del nivell: ritme, autonomia, nivell, hàbits
- dinàmica del grup, problemàtiques internes del grup
- **a nivell grupal pares/mares:**
 - nivell d'implicació, nivell d'exigència, nivell de compromís

3r NIVELL.- Tutors/es

ALUMNAT EN GENERAL DE FORMA INDIVIDUALITZADA.

- **nivell acadèmic:**
 - notes, informes,
 - hàbits/actituds
 - progrés/rendiment
 - comportament
- **nivell familiar:**
 - situació socio/econòmica
 - implicació
 - problemes i informacions específiques.
- **Recomanacions docents:**
 - acadèmiques, actitudinals/hàbits, comportament, estratègies que s'han utilitzat, etc... **INFORMACIÓ RELLEVANT.**

4r NIVELL. Tutors/es, MPT, Psicopedagog/a

ALUMNAT AMB PROBLEMÀTIQUES.

5e NIVELL. EAP, Compensatòria, Assistent/a social, Equips d'ambdós centres.

ALUMNAT AMB GREUS PROBLEMES.